

לפקודתך: האם חסידים הם אנשים חלשים ששואלים כל דבר את הרבי?!

הפעם אפתח בסיפור אישי: אבי כיהן במשך ארבעים שנה כרבו של היישוב כפר חב"ד. בשנת תשכ"ט הוא הוציא ספר מקיף בשם "מראי מקומות וציונים על שולחן ערוך אדמו"ר הזקן" וזכה לשבחים על כך. שלוש שנים אחר כך הוא קיבל הצעת עבודה שנחשבת פסגת השאיפות של כותב תורני. הרב שלמה יוסף זווין, עורך מפעל ה'אנציקלופדיה התלמודית' הציע לו להצטרף כעורך בפרויקט. אבי כתב ערך אחד לדוגמה והרב זווין היה מרוצה וקיבל אותו לעבודה.

הפתעתו של זווין, אבי אמר שהוא לא יכול לאשר את הצטרפותו למערכת, עד שיקבל את אישורו של הרבי מליובאוויטש. זווין הסכים להמתין ובי"א ניסן באותה שנה, עת חל יום ההולדת השבעים של הרבי, אבי נסע לחגוג שם את חג הפסח והבטיח להחזיר תשובה כשינחת בחזרה.

האווירה ב-770 הייתה מדהימה. טובי האברכים החלו לצאת לשליחות ואבי הרגיש שלבו מתהפך. כולם עסוקים בהפצת ערכי החסידות ואילו הוא יעזוב את שדה השליחות וילך לעבוד בפרויקט שאינו קשור לתורת החסידות?! הוא התלבט כל החג ובסופו של דבר החליט לא לשאול דבר את הרבי.

נקבעה לו פגישת יחידות סמוך למועד חזרתו ארצה. הוא כתב על פתק, "קוויטל", את כל הנושאים שהטרידו אותו והיה זקוק בהם לברכה והכוונה, אבל לא הזכיר את ההצעה של זווין. הרבי קרא את הפתק, ענה על כל שאלותיו, ואז הרים את העיניים לכיוון החלון והחל לדבר בכאב על ההצעה של זווין. "מאיפה נובע אצל אברכים המחשבה לעזוב את כרם חב"ד? הרי יש כל כך הרבה עבודה בכרם חב"ד ולוואי יספיקו לגומרה לפני ביאת משיח צדקנו..."

אבי ראה במוחש איך הרבי עונה על מחשבה, על הרהור שהטריד אותו וכלל לא נכתב על פתק. כשהוא חזר ארצה וסיפר הכול לרב זווין, הרב כמעט נפל מהכיסא ואמר: "זה נקרא רבי..."

בעיניים חסידיות הסיפור בהחלט מרשים, אבל מי שאינו חסיד עשוי להתפלא על כל הדבר הזה: למה לשאול כל דבר? וכי הרב של כפר חב"ד היה אדם חלש?! הססן? איש שאינו מסוגל לקבל החלטות?! אם אתה אוהב את הצעת העבודה ויכול להצליח בה – לך על זה!

האחרון שהציב את השאלה הזו היה יהודי באמריקה בשם "הרברט וויינר". הוא סופר מוביל שכתב את אחד הספרים היהודיים הכי פופולריים באנגלית ("תשע וחצי מיסטיקות" שעוסק במיסטיקה וקבלה), וזכה לכמה פגישות יחידות עם הרבי. השאלה הראשונה שהפנה אל הרבי הייתה בדיוק זו:

1. הסופר האמריקאי ה.ו. (מצוטט באתר חבד, אורג): ביקשתי להתחיל את הריאיון עם הרבי מליובאוויטש בשאלה על אופיו של החסיד: "האם העובדה שהחסידים פונים אל הרבי לפני כל החלטה בחייהם אינה סימן לחולשה?! זאת הרי שלילת הדבר היחיד שעושה את האדם לאדם - בחירתו החופשית?". תשובת הרבי באה בלי היסוס: "אדם חלש מובס בדרך כלל ע"י הסביבה בה הוא מוצא את עצמו, אבל החסידים שלנו יכולים להישלח לכל סביבה, לא משנה עד כמה היא זרה או עוינת, והם דואגים לעצמם בתוכה. אז איך ניתן לומר שהחולשה היא המאפיינת את החסיד?".

הרבי שלל את המסקנה של וויינר והעיד שהחסיד הוא ההיפך הגמור מאדם חלש. אבל זה רק מעצים את השאלה: למה אדם חזק כמו חסיד זקוק לרבי? מדוע אינו מסוגל לנהל את חייו בעצמו?¹

הרברט וויינר היה האחרון שהעלה את התהייה, אבל למעשה הוא התפרץ לדלת פתוחה. הראשון שנאבק במעמד הצדיק היה קורח. השבוע אנחנו קוראים על המרד הגדול כנגד משה ואהרן. לאחר כל החטאים הקודמים בהם היהודים אתגרו מיתוס אחרי מיתוס - בחטא העגל הם מרדו באחדות ה',

¹ חסיד אמר בבדיחות הדעת: מה כבר ההבדל ביני ובין הרבי? מה שאני יודע – גם הוא יודע. מה שהוא לא יודע – גם אני לא יודע. אז מה נשאר? מה שהוא יודע ואני לא יודע?! בשביל זה הוא רבי?!

בחטא המתאוננים הם הכחישו את אהבת ה' אליהם, בחטא המרגלים הם מאסו בארץ ישראל - ועכשיו הגיע התור של יסוד היסודות עליו עומד העם היהודי: משה רבנו.

עלינו לזכור איך התנהלו הדברים באותם ימים: עם ישראל ישב במדבר ומדי בוקר או שניים, משה היה יוצא מאוהל מועד ומכריז על התגלות חדשה שהייתה לו. היום שמע מה' את מצוות תפילין, אתמול ציצית ומחר בשר בחלב. הכול היה חדש, הכול מאתגר, ועל הרקע הזה פרץ המרד הגדול.

קורח לא כיבס מילים אלא הכריז בקול גדול: מי זה בכלל משה רבינו? איך נוצר הדבר הזה שבני אדם כמו משה ואהרן מדברים בשמו של האלוקים? אם הקב"ה רוצה לדבר אתנו, הוא יכול לדבר אתנו בעצמו, כמו שדיבר אתנו בהר סיני, ומה זה שמשה מגיע כל יום עם סיפורי מצוות חדשים?

במדבר טז, ג: ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם: רב לכם, כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'? רש"י: 'רב לכם' – הרבה יותר מדי לקחתם לעצמיכם גדולה. 'כלם קדושים' – כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה. 'ומדוע תתנשאו' – אם לקחת אתה מלכות, לא היה לך לברור לאחריך כהונה. לא אתם לבדכם שמעתם בסיני 'אנוכי ה' אלוהיך', כל העדה שמעו.

קורח אמנם נפל באדמה, אבל תשובה לטענתו לא קיבלנו: למה הקשר עם ה' עובר דרך צדיק?

ב. הטענה של קורח חייבת לקבל תשובה, משום שהיא נוגעת בבסיס היהדות. האמת היא שכל יהודי הוא חסיד. כל אדם שנשמע להוראות חז"ל הוא בעצם מותקף בטענת קורח, שהרי נשמת אפה של היהדות מבוססת על מעמד הצדיקים ותלמידי החכמים. זה לא עניין חסידי, אלא פשוט עניין יהודי.

נביא שתי דוגמאות למרכזיותו של הצדיק בחיים היהודיים, שתי דוגמאות כאלו שמוסכמות גם על היהודים הכי רחוקים מהמחשבה החסידית: א. הפרשנות של התורה. המחשבה היהודית מבוססת על היררכיה, רק אנשים גדולים מוסמכים לפרשן את האלוקים. בכל שבוע אנו לומדים שיעור תורה, אבל זה תמיד ניסיונות להבין את רש"י והרמב"ן והרמב"ם והאברנאל והכלי יקר וכו'. אבל איש מאתנו אינו מוסמך ללמוד ישירות את התורה שבכתב ואחר כך לפרש אותה בעצמו – ללא התיווך של חז"ל.

זה דבר תמוה: במה רש"י יותר טוב ממני? רק בגלל שהוא נולד 900 שנה לפניי?! הרי תורה היא ספר לימוד, שכלי, הגיוני, ואם כן כל אדם יכול לעיין וללמוד בעצמו? ככה זה בדיוק בעולם המדעי: לאיש אין בעלות על הידע. הכול נתון לערעור ובכל דור אפשר להפריך את כל מה שנאמר עד היום. כל מדען בימינו יכול להפוך קביעות קנוניות שנכתבו על ידי ענקי המדע, כמו גלילאו, ניוטון ואיינשטיין.

יתירה מכך: המדע מאמין שככל שחולפים הדורות, הידע מתקדם ונעשה מדויק יותר. היום יש הרבה יותר מכשור וכלים מאשר בעבר². ואילו היהדות גורסת להיפך: "ירידת הדורות", ולכן דור מאוחר אינו יכול לחלוק על הדור שקדם לו. גם אם הרמב"ם יגיע למסקנה ברורה שאחד התנאים במשנה טעה ח"ו במה שאמר, הוא אינו יכול לחלוק עליו ועל הרמב"ם להסיק שה'טעות' היא אצלו ולא אצל התנא.

וכך בכל הדורות: נביא אינו יכול לחלוק על התורה, תנא אינו יכול לחלוק על פסוק מהנביא, אמורא בתלמוד אינו יכול לחלוק על קביעה במשנה, ואנחנו איננו יכולים לחלוק על הרמב"ם והבית יוסף.

2. שבת קיב, ב: אם ראשונים בני מלאכים - אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים.

כסף משנה ממרים ב, א: אמאי לא פליגי אמוראי על תנאי, כמו שבכל מקום מקשים לאמורא ממשנה או ברייתא? ... ואפשר לומר שמיום חתימת המשנה קיימו וקבלו שדורות האחרונים לא יחלקו על הראשונים, וכן עשו גם בחתימת הגמרא, שמיום שנחתמה לא ניתן רשות לשום אדם לחלוק עליה.

² ילדה יושבת על הברכיים של סבא שלה ומעבירה יד על לחיו. היא מרגישה את הלחי הסדוקה והמיובלת של הסבא, ואחר כך מעבירה יד על הלחי החלקה והעדינה של עצמה. היא חושבת רגע ואומרת: "סבא, נכון ה' ברא אותך לפני הרבה שנים" – "כן". "ונכון ה' ברא אותי ממש בשנים האחרונות?". "כן", עונה הסבא. "אז אני חושבת שה' ממש משתפר כל הזמן..."

אולם שאלתו הגדולה של הכסף משנה לא קיבלה מענה: במה רבי יהודה הנשיא יותר מוכשר מאביי ורבא? רק בגלל שהוא נולד 200 שנים לפניהם?³

ב. מקום שני שממחיש עוד יותר בעוצמה את מעמד הצדיק הוא כוח התפילה שלהם: יש עובדה מדהימה שלא מספיק שמים לב אליה. הפעם הראשונה בהיסטוריה בה משהו פונה בתפילה אל ה', זה **צדיק שנושא תפילה עבור צרה של אדם אחר**. אבימלך מלך גרר חלה קשות בעקבות לקיחת שרה לארמונו, ובמקום להתפלל בעצמו אל ה', הוא מבקש מאברהם שיתפלל עבורו.

זה באמת דבר מדהים: למרות שהתפילה היא חוויה אישית בה כל אחד יכול לפנות לה' ותפילתו תענה, בכל זאת התורה מעידה כי תפילת צדיק שווה יותר!

בבא בתרא קטז,א: כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר (משלי טז, יד) 'חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה'.

ועדיין, שום דבר ממה שנאמר עד כאן, אינו משתווה לאמירה הבאה:

שמואל א כג: 'אמר אלוקי ישראל לי: דבר צור ישראל, מושל באדם – צדיק'. - מועד קטן טז,ב: הכי קאמר: דבר צור ישראל: אני מושל באדם, ומי מושל בי? צדיק! שאני גוזר גזירה והוא מבטלה.

לא רק שהצדיק מוסמך לבקש מה' בשם ישראל, אלא קיבל כוח אדיר לשלוט כביכול בכוחות למעלה. הקב"ה מקבל על עצמו את סמכותו של הצדיק לבקש, להשפיע ולשנות את ההחלטות של מעלה.

הרמב"ן מוצא לכך מקור בפרשת השבוע שלנו עצמה: התורה מספרת על פרוץ המרד כנגד משה ואהרן ועל התגובה של משה למרד: משה מציע לקרח ועדתו לקיים את מבחן הקטורת. כולם יעלו ביחד למשכן ויגישו מחתות עם קטורת להקרבה על המזבח ונראה באיזו מחתה תרד האש מלמעלה.

הדבר המדהים הוא שלכל אורך הדרך איננו רואים שמה מתיעץ עם הקב"ה. הוא אינו מבקש מה' עזרה מול קורח ואינו מתחנן לעזרה אלוקית במבחן המחתות. זה לא יאומן: הוא מציג התחייבות בשמו של הקב"ה - אך אינו פונה קודם לזוודא שה' אכן עומד לצדו בהתערבות הזו.

כיצד משה נוהג כך? האם אין זה גופא חיזוק לטענה המרכזית של קורח, שמה ואהרן בודים חלילה דברים בשם ה'?! אומר הרמב"ן שזה עצמו המסר של פרשת קורח. "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". משה אינו פונה לה', כדי להוכיח לקרח ועדתו את עוצמת כוחו של הצדיק, עד שבסמכותו להתחייב דברים בשם ה' והבורא ישנה את גלגלי הטבע בהתאם לדבריו.

רמב"ן טז,ח: משה חשב מעצמו המחשבה הזו ... ובטח כי ה' מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים! ספר העקרים מאמר רביעי: עיקר גדול אל התורה ואל האמונה שה' יתברך מכופף הטבע תחת כפות רגלי המאמינים ... משה עצמו אמר: 'ואם בריאה יברא ה' ... ולא מצאנו שיצווהו ה' על כך.

והשאלה הפשוטה היא מה בדיוק מעלתם של הצדיקים ותלמידי החכמים?⁴

³ **סיפור – כוחם של תלמידי החכמים** (שמועות וסיפורים א/68): אחד מחסידיו של הצמח צדק חלה במחלת ריאות חמורה והרופאים אמרו שנותרו לו חודשים אחדים לחיות. החסיד המודאג ביקש את ברכתו של האדמו"ר הצמח צדק והוא ייעץ לו לעלות לארץ ולגור בצפת. החסיד עלה ארצה ואכן חי עוד כמה שנים. לתומו חשב כי הצמח צדק התכוון לכך שהאוויר הזך של צפת ירפא את ריאותיו. ואולם כאשר פגש שוב את הצמח צדק שמע ממנו הסבר מפעים: המחלה שהופיעה אצלך יכולה להופיע גם אצל בעלי חיים, ויש מחלוקת בין הרמ"א והבית יוסף, כמה זמן יכולה בהמה לחיות עם מחלה כזו. (במידה שאינה יכולה לחיות עמה שנה שלמה היא נחשבת "טריפה"). הרמ"א פוסק לחומרה שהיא אינה יכולה לחיות עמה שנה ואילו הבית יוסף מקל. כל עוד גרת בחוץ לארץ, אמר הצמח צדק, הרמ"א הוא המרא דאתרא לגביך ופסק הדין בשמים הוא כדעתו. ולכן לא יכולת לחיות במצבך יותר משנה. בארץ ישראל ובייחוד בעיר צפת, המרא דאתרא הוא מרן הבית יוסף ולכן ייעצתי לך לנסוע לשם כדי לקבוע לגביך את הכרעת הבית יוסף...

⁴ **העשרה נהדרת:** הגמרא במסכת מגילה אומרת כי המן הפיל גורל כדי לבחור את החודש בו יכה בישראל, וכיון שנפל הגורל על חודש אדר שמח שמחה גדולה. משום שבו מת משה וזה מזל רע לישראל. אולם הגמרא ממשיכה כי "לא ידע שבו מת משה ובו נולד משה וגדולה זכות הלידה מזכות המיתה". ואכן זכות הלידה גברה והחודש הזה הפך להם מאבל לשמחה.

ג. לפני שנכנסים לעניין, נעלה עוד שאלה מרתקת הקשורה לפרשת השבוע: באמצע מסכת בבא בתרא מובאת סוגיה אגדתית גדולה שמפורסמת בתור "אגדות רבה רב בר חנה". האמורא החשוב מספר חמישה עשר סיפורים על מסעות שערך בעולם ובהם נחשף לתופעות טבע מוזרות שעולות על כל דמיון. הוא ראה איים ענקיים שמתהפכים על גבם, אנשים מתים שחוזרים לתחייה ויצורים ענקיים שהם גדולים מהעולם כולו. לפי פרשנויות רבות מדובר רק במשלים שנועדו להעביר מסרים חדים ולא בסיפורים מציאותיים שהתרחשו כפשוטם.

אחד הסיפורים בסוגיה נוגע לעדת קורח:

3. בבא בתרא עג,ב-עד,א: אמר רבה בר בר חנה: פעם אחת היינו הולכים במדבר והתלווה אלינו סוחר ישמעאלי... אמר לי: בוא ואראה לך את בלועי קורח, ראיתי בקעים בקרקע ומהם עולה עשן, לקח הסוחר גיזת צמר, הרטיב אותה במים, ונעץ אותה בראש הרומח ותחב את הרומח בתוך הנקבים בקרקע. כשהוציאה משם ראיתי שהצמר חרוך מאש הגיהנום. אמר לי הסוחר: תקשיב מה אומרים אנשי קורח ושמעתי אותם אומרים 'משה ותורתו אמת ואנחנו בדאים'.

כאן מביאים המפרשים תוספת מעניינת: מדוע אנשי קורח אומרים דווקא "משה ותורתו אמת" ולא משהו אחר? אלא המילה "אמת" רומזת להודאה שלהם למשה בכל שלוש המחלוקות שנפערו בין קורח למשה: אהרן, מזוזה, תכלת.

קורח תבע לעצמו את כהונת אהרן, ובנוסף, המדרש מספר כי במטרה לבזות את משה, קרח שלח את אנשיו לבושים בטליתות תכלת ושאל האם הן חייבות בחוט אחד תכלת בציצית? משה ענה שכן, וקורח לעג לו: "אם חוט תכלת פוטר טלית שלמה, טלית שכולה תכלת לא תיפטר מהחוט האחד?!"

אחר כך שלח אותם שוב לשאול האם בית מלא ספרי תורה חייב במזוזה? משה ענה בחיוב, ושוב קרח פרץ בצחוק: למה בית שכולו ספרי תורה, זקוק למזוזה עם שתי פרשיות מתוך הספר? וכאן מספרת הגמרא, כאמור, שמתוך תהומות הגיהנום, אנשי קורח מודים בכל שלוש הוויכוחים ביניהם.

ליקוטי שיחות ח/121 הערה 17: מובא בספרים ש'אמת' ראשי תיבות 'אהרן, מזוזה, תכלת'.

והתמיהה מתבקשת: איך מכל הצרות שבעולם, מה שהדאיג את קורח זה תכלת ומזוזה? ולמה זה כה חשוב שמתוך משרפות הגיהנום הם יצעקו שמשה צודק בסוגיות הללו?

ברור שהוויכוחים הללו היו קרב של מטאפורות אודות מעמדו העודף והנעלה של משה רבנו, ולכן נוצר ההכרח שקורח יודה בסופו של דבר שמשה מדבר בסוגיה הזו. ובכן, מה מהות מעלתו של הצדיק? ומה הצורך של כולנו בקרבה וקשר אליו?

ד. נפתח עם סיפור כביר שמובא בספר חדש אותו זכיתי לערוך לקראת ג' בתמוז, בשם "מה שלמדתי מהרבי": מעשה ביהודי חסיד גור, שעבר משבר רוחני. הוא פשט את בגדי החסיד ועטה בגדים של סוחר מן השורה. בסוף שנות הארבעים הוא ניהל עסקי מסחר מסועפים בתחום הטקסטיל, ועבר להתגורר בניו זילנד, לצורך גידול צמר כבשים עבור סחר הטקסטיל.

כאן עולה שאלה פשוטה: למה המן ידע מיום המיתה של משה ולא ידע מיום הלידה? הרי שני המועדים אינם כתובים בתורה ואלו רק חז"ל שמלמדים שמשה מת ונולד באותו יום, ואם כן כשם שהמן היה תלמיד חכם וידע שבו מת משה, היה עליו לדעת שבו נולד משה?

גם צריך להבין לשון הגמרא: "ולא ידע שבו מת משה ובו נולד משה" – והרי הלידה הייתה לפני המיתה ואם כן היה צריך להיות כתוב ההיפך: 'ולא ידע שבו נולד משה ובו מת משה'? מבאר רבי יהונתן אייבשיץ בספר יערות דבש: בוודאי המן ידע מתי נולד ונפטר משה עצמו, אולם הוא לא ידע שמשה רבנו נולד בכל דור מחדש, שמרדכי בדורו כמשה בדורו. שבכל דור הקב"ה שותל אדם גדול שדומה למשה רבינו בכוח תפילתו והיכולת שלו לעורר ישראל לתשובה. ולכן הגמרא מקדימה את המיתה ללידה, שכן הכוונה היא ללידת משה בכל דור מחדש לאחר מיתת משה עצמו.

פעם נסע לבקר את בתו המתגוררת בניו יורק. הם נכנסו למעלית הבניין ועמד בה אדם נוסף. איש צעיר בעל חזות רבנית. הרב הושיט את ידו אל איש העסקים ושאל: "מניין בא כבודו?", והאיש השיב: "מניו זילנד". הרב הביט בו ושאל: "ומקווה טהרה יש בניו זילנד?". איש העסקים נעשה נבוך ואמר: "אני שווה שם זמן קצר לצורכי עסקים בלבד". הרב ענה: "ה' מכוון את צעדי האדם וכשיהודי מתגלגל למקום כלשהו, עליו לדאוג שהימצאותו שם תותיר רושם חיובי". כשהמעלית עצרה, הבת סיפרה שזה הרב שניאורסון (חתנו של האדמו"ר הקודם, שלימים התמנה להיות הרבי מליובאוויטש).

ארבעים שנה חלפו. איש העסקים צבר הון רב והתיישב חזרה בישראל. הוא התחזק גם ברוחניות ועטה בחזרה את בגדי החסיד. בשנת 1989 הוא ביקר בניו יורק והחליט לבקש את ברכתו של הרבי מליובאוויטש. באחד מימי ראשון מצא עצמו ממתין בתור הארוך המשתרך בשדרת איסטרן פארקוויי ביחד עם אלפי אנשים שחיכו לרגע המיוחל בו יעמדו מול הרבי ויקבלו שטר של דולר לצדקה. והנה הגיע הרגע. איש העסקים התכונן לקבל את השטר, אך הרבי נעץ בו מבט חודר ובעודו מושיט את השטר שאל: "נו, כבר יש מקווה טהרה בניו זילנד?".

את הרגעים הבאים הוא לא זכר. למשמע שאלת הרבי נתקף סחרחורת שנרגעה רק כעבור דקות ארוכות. כששב ארצה פגש את האדמו"ר הפני מנחם מגור וסיפר לו הכול. הוא אמר: "אינני מבין איך אחרי ארבעים שנה הרבי הכיר אותי? והרי הלבוש שלי השתנה בתכלית?". ענה לו הפני מנחם: "זה שהלובאוויטשער הכיר אותך, זה לא פלא. הוא זיהה אותך על פי פנימיותך ולא על פי חיצוניותך. מה שמדהים אותי שארבעים שנה חלפו ומה שמטריד את הרבי זה המקווה בניו זילנד..."

כאשר התורה מתארת את נשיאי השבטים, היא נוקטת בתיאור מיוחד במינו: **הראש של ישראל.**

4. במדבר א, טז: אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם. שם יג, ג: וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה

ההסבר הפשוט למונח "ראש" הוא המוח שמוליך ומדריך את הגוף לאן ללכת. אבל בעל התניא מעניק פירוש עמוק ונשגב למונח הזה: המוח הוא החלק **העליון והנעלה** בגוף. הוא עומד ברמה רעיונית ורגשית שונה לחלוטין מכל הגוף. בעוד שהאיברים חיים כאן במציאות המוחשית, המוח מתקיים בספירות נעלות. הוא מדמיין ומרגיש עולמות נעלים, רואה וחווה אותם.

כך הצדיק הוא ה"מוח" של עם ישראל, הוא בעל רגישות גבוהה לקולות שבאים מלמעלה וחווה רואה את אותם הדברים שאנחנו יכולים רק לשמוע עליהם. הצדיק מביט על העולם **מלמעלה**, כפי שהוא נראה **מהשמים**, בעוד שאנו מביטים על העולם מתוך המציאות. ואף שהצדיק חי למטה, בעולם הזה, הוא בגדר **אורח** כאן. הנפש שלו נותרת רגישה ומזוככת יותר, הוא פחות מתלכלך בתוך להט הקיום.

ולכן עלינו להיות קרובים אל הצדיק, כדי לחוות את הדברים באמיתיותם, כדי לגבש מבט נעלה על החיים כפי שהם נראים מהשמים ולא כפי שהם עוברים דרך המסכים של האגו.

חסידיים מביאים משל מופלא לכך: מעשה ביהודי שחכר פונדק מהפריץ. חלפה השנה ולא היה לו לשלם את דמי החכירה והפריץ זרק אותו ומשפחתו לתוך הבור. מדי בוקר היה נפתח חרך צר ודרכו זורקים מעט לחם ומים – וזהו זה. לא היה להם עוד קשר עם העולם החיצון. חלפו השנים ונולדו ילדים בבור הזה והילדים הללו ילדו עוד דור בתוך הבור, ותמיד ההורים היו מספרים לילדים שהחרך שנפתח בבוקר הוא נקב מתוך עולם שלם שמתקיים בחוץ ובו אנשים הולכים וחוזרים וחיים וכו'.

חלפו עוד שנים ואנשי הבור החלו לפקפק בכל התיאוריה הזו. מי אמר שיש משהו חוץ מהבור הזה? החרך שנפתח בבוקר הוא סוג של תופעה לא מוסברת, ובכל מקרה חוץ ממנו אין כלום.

פעם החרך הזה נפתח לכדי חלון של ממש, ולתוכו זרקו עוד משפחה של יהודים שלא שילמו את דמי החכירה לפריץ. כמובן, כל יושבי הבור התנפלו עליהם בשאלות מה קורה שם למעלה? האם צודקים אלו שמאמינים לתיאוריה אודות היקום המקביל או צודקים אלו שלועגים עליה? הדיירים החדשים ענו בפשטות שאינם מבינים על מה הוויכוח. הם סיפרו על הבית שהשאירו מאחוריהם ובית המרזח שיוותר ריק והפריץ המרושע וכו'. וכמובן שהתיאור המפורט השתיק את הוויכוח.

עכשיו נשאל את עצמנו, מדוע העדות של המשפחה הזו יוצרת רושם כל כך גדול? למה העדות שלה יותר אפקטיבית מהסיפור שעבר מדור לדור בתוך הפונדק? ההסבר פשוט: בני המשפחה ראו וחוו בעצמם את העולם העליון, הם מעבירים עדות ראייה ולא רק עדות שמיעה או זיכרון. והנמשל מובן.

תניא שם: גודל מעלת נשמות האבות ומשה רבינו עליו השלום על נשמות דורותינו אלה דקבי משיחא, שהם בחינת עקבים ממש לגבי המוח והראש. וכן בכל דור ודור יש ראשי אלפי ישראל, שנשמותיהם הם בחינת ראש ומוח לגבי נשמות ההמון ועמי הארץ ... בירידתו ממדרגה למדרגה על ידי השתלשלות העולמות אבי"ע מחכמתו יתברך ... נתהוו ממנו נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ופחותי הערך, ועם כל זה עודינה קשורות ומיוחדות ביחוד נפלא ועצום במהותן ועצמותן הראשון, שהיא המשכת חכמה עילאה, כי יניקת וחיות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ הוא מנפש רוח ונשמה של הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורם. ובזה יובן מאמר חז"ל על פסוק 'ולדבקה בו' - שכל הדבק בתלמידי חכמים, מעלה עליו הכתוב כאלו נדבק בשכינה ממש. כי על ידי דביקה בתלמידי חכמים, קשורות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ומיוחדות במהותן הראשון ושורשם שבחכמה עילאה.

קעת אפשר להבין את השאלות ששאלנו: א. מדוע עלינו ללמוד תורה של צדיק ולא לפרש את התורה בעצמנו. שכן תורת ישראל מדברת על מושגים נשגבים כאלו, שלעולם לא נוכל להגיע אליהם מתוך המציאות. מושגים כמו השגחה פרטית, אין עוד מלבדו, העובדה שהקב"ה מקשיב לתפילת כל יהודי – איך אנחנו יכולים לתאר מושגים כאלו? (ראו בהערה סיפור שממחיש את הנקודה היטב⁵).

וכך ברמה ההלכתית: כשיהודי מבקש ללמוד הלכה, הוא מבקש לשמוע את דבר ה' ולא את דבר האדם. ולכן עלינו לשמוע אדם כזה שבאמת רואה את הדברים במבט מלמעלה, שחשוב לו מה שחשוב לה'. כאשר הוא מפרש הלכה בהלכות שבת, באמת אכפת לו שמירת השבת. הוא באמת מבין מה מתחולל בעולמות העליונים כשיהודי מקל ח"ו בהלכות שבת. משא"כ אדם כערכנו שמפרש דברים מתוך העולם הפנימי בו הוא חי – וההכרעות ההלכתיות שלו עלולות להיות בהתאם.

ב. מאותה סיבה חסידים מקיימים את הוראת המשנה "עשה לך רב" ואינם זזים בלי הוראה מהרבי. וזאת כדי לזכור - לא רק מה אנחנו רוצים לעשות, אלא - מה אנחנו צריכים לעשות. יתירה מכך: לא רק מה שאנחנו צריכים, אלא מה שצריכים מאתנו.

[דוגמה נמוכה כדי לשבר את האוזן: נערים בגיל ההתבגרות ממלאים את הקירות בחדר השינה שלהם בתמונות של מפורסמים. בדרך כלל אלו דמויות שקרובות לליבו של הנער ומסמלות את מה שהוא רוצה להיות. שכן הדמויות הללו מרימות אותו אל מעבר להווה. הן מעוררות בו השראה לאן אפשר להגיע. הנה אנשים שעשו את הבלתי יאומן והביאו את הכישורים לשיא. להבדיל אלפי הבדלות, במובן הרוחני, הצדיק שולף אותנו מאזור הנוחות האנוכי ולוחץ על בלוטות הנשמה.

⁵ הרב אליהו פרידמן ז"ל היה מגייס כספים עבור ישיבת חב"ד בצפת. פעם הגיע לאנטוורפן וביקש סיוע מהשליח שם, יבדלחט"א, הרב שבת' סלביצקי. השניים נכנסו למשרדו של איש העסקים אשר נוסבויס והוא הבטיח להעניק תרומה משמעותית לשיבה החסידית, אבל קודם ביקש לספר סיפור: "לפני שנים נודע לי על עסקת ענק של סחורה שמוצעת למכירה במרכז פומבי בשווייץ. זו הייתה הזדמנות בשבילי לגדול ולהצליח, אבל גם הסיכון היה משמעותי. מחירה של הסחורה עלול היה לצנוח, ובתרחיש כזה הייתי מאבד את כל רכושי. כתבתי לרבי מכתב והצגתי את ההתלבטות שלי. הרבי השיב כך: 'שמור בצד עשרים אחוזים מסך כל הרווח הצפוי לך בעסקה, ותתכוון לתת את הסכום לצדקה ואחר כך גש למכרז וקנה את הסחורה'. נסעתי לשווייץ, השתתפתי במכרז וזכיתי. התוכנית שלי הייתה להמתין פרק זמן מסוים עד שערך הסחורה יעלה ואז אמכור אותה ברווח נאה. בינתיים נסעתי לחופשה.

כשחזרתי, הופתעתי לראות שהמחיר של הסחורה לא עלה אלא עמד במקום. המשכתי להמתין, ואז המסכים נצבעו באדום. המחיר התחיל לרדת בגרף חד. חמישה אחוזים, ועוד שלושה אחוזים... כבר לא חשבתי על רווח אלא רק למנוע הפסד כבד. ישבתי וכתבתי לרבי מכתב חריף ובו הצגתי את התלונה שלי כלפיו: הקדשתי המון כסף לצדקה על חשבון הרווח הצפוי מהעסקה – והנה מתברר שההשקעה יורדת לטמיון. עברו כמה ימים וקיבלתי מכתב תשובה נחרץ מהרבי: "התורה מבטיחה שמי שנותן מכספו לצדקה מרוויח, ולכן אל תתרגש מירידת הערך של הסחורה. התאזר בסבלנות". אחרי תקופה קצרה המחיר חזר והתאזן ואני חשבתי למכור מיד כדי לחתוך הפסדים. אבל כששאלתי את הרבי, הוא הפתיע שוב: "שמור על הסחורה". ואכן, הזמן עבר והמחיר עלה פי כמה ואני הרווחתי הרבה יותר ממה שציפיתי בתחילה.

"הנס כאן הוא לא העלייה של הסחורה", סיים נוסבויס, "כך דרכו של השוק, פעם עולה ופעם יורד. מה שהפתיע אותי היו הביטחון של הרבי שמצדקה לא מפסידים, הנחרצות שלו שצדקה היא השקעה בטוחה".

שמעתי פעם ביטוי יפה: צדיק אמיתי הוא זה שכשאתה שומע ממנו משהו, אתה מרגיש. שתמיד חשבת כך ורק לא ידעת לומר את זה. כי זאת מהותו של הצדיק, לעורר את האלוקות הקיימת בתוך שקצת נרדמה בלהט החיים].

ה. בכך מבאר הרבי את השאלה האחרונה ששאלנו אודות מלחמת הדימויים שניהל קרח באמצעות התכלת והמזוזה. קרח ביקש להגחיק את עליונותו של משה. הוא טען שאם כל המזוזה היא תכלת וכל הבית מלא ספרי תורה, אין צורך בחוט אחד בודד של תכלת או מזוזה שעומדת בפתח הבית. הרמז היה ברור: היות שכל העדה קדושה, אין צורך בצדיק אחד שעומד בראש כולם.

ואולם אנשי קרח זועקים בעומק הגהנום, כי משה צודק בתשובתו ולא קרח. שכן גם בית מלא ספרי תורה, צריך את המזוזה שמסמלת **יראת שמים עודפת ונעלית**. וכך טלית שכולה תכלת, צריכה את החוט האחד שמזכיר את יראת השמים הנעלית והמוחלטת. וכך יהודים יראים ושלמים, עדיין זקוקים להיות דבקים בצדיק, כדי להתרומם אל מעבר לעצמם ולהתקרב אל מי שהוא רק אורח בעולם הזה.

תורת מנחם תשיד ג/57: קורח טען שכיון שהוא בעל תורה, 'בית מלא ספרים' ו'טלית שכולה תכלת', אין לו צורך במזוזה בפתח ובתכלת על בגדו. ועל כך עונים שצריך להיות ציצית דווקא, שעניינה **יראה וביטול**. וכן בית מלא ספרים חייב מזוזה, שהן שתי הפרשיות 'שמע והיה אם שמע' שעניינן **ביטול**.

ו. לפי היסוד הזה ביאר הרבי (והארכנו בשיעור לפרשת וארא תשעח) שאלה מעניינת: התורה מספרת "וילך איש מבית לוי וייקח את בת לוי". עמרם שהיה נשיא ישראל, הלך ולקח את הדודה שלו, יוכבד, כדי להתחתן איתה. וכמובן, זה היה זיווג תמוה ביותר: יוכבד הייתה מבוגרת ממנו שנים רבות, היה הייתה בת לוי והוא היה נכד של לוי, היא הייתה כבר בגיל 130 ולא יכולה ללדת בדרך הטבע, וגם אחרי מתן תורה היה אסור לו להתחתן עם אישה כזו, משום שהייתה דודתו.

אז למה דווקא אותה? האם נשיא ישראל לא היה יכול למצוא אישה צעירה ומתאימה יותר?

ההסבר הוא שיוכבד הייתה האישה היחידה במצרים שנוצרה **עוד בארץ ישראל**. הריונה היה בארץ ישראל ולידתה בין החומות במצרים. ואדם כמו משה רבנו היה חייב להיוולד דווקא מאימא כזו, **שבאה משם ולא מכאן**. בשביל להביא לעולם נשמה כמו משה רבנו שהביט על העולם **מלמעלה** – שראה את הנס האלוקי שמקיים את העולם וכלל לא את המציאות הטבעית והפיזית – היו צריכים אימא שנוצרה באווירה המזוככת של ארץ ישראל, ואימא גדולה מייצרת ילד גדול.

ז. בשלב הזה עולה השאלה, איך מתקיים הקשר עם הרבי היום? אנו עומדים בערב ג' תמוז תשע"ט, יום שמביא לשיא את עוצמת הכאב והמצוקה מהסתר הפנים שמלווה אותנו כבר 25 שנה, וכיצד מתקיים הקשר עם הרבי כיום?

ובכן, מצידנו בוודאי שהמצב החדש תובע התקשרות עמוקה ומאומצת הרבה יותר מהעבר. עלינו ללמוד את הרבי, לצפות בו, לשמוע אותו ולהתמסר להוראותיו הרבה יותר מאשר קודם.

ואילו מצידו של הרבי, ברור לנו – והמציאות מוכיחה זאת כאלף עדים – שדבר לא השתנה. חיי הצדיק הם נצחיים והרבי ממשיך להוביל ולהשפיע ולהעטיר עבורנו. שכן כפי שהרבי עצמו התבטא ביחס לחותנו, **שמי שהיה יכול לשמוע את החסידים ברוסיה בעת שהוא עצמו היה כבר באמריקה, בוודאי יכול לשמוע אותם גם כשנמצא בעולם אחר**.

ואם הרבי ממשיך ומלווה אותנו, בוודאי שהוא ממשיך להעניק לנו את הכוח לא להתייאש ולא להתרגל למצב ולא לקבל אותו חלילה כמצב סופי, אלא להיות בטוחים כי משאת נפשו העיקרית של הרבי קום ותקום ונזכה בימים אלו ממש לגאולה אמיתית ושלמה כפשוטו ומלכנו בראשנו.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב